

Литвин О.В.¹ к. т. н, доц., **Побужанська А.В.**², магістрант,

¹Національний технічний університет України "КПІ ім. Ігоря Сікорського"

²Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого

ГЕОГРАФІЧНІ ЗАЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРУ ЯК ОБ'ЄКТИ ІННОВАЦІЙ ТА ЇХ НЕДООЦІНКА ПІДПРИЄМЦЯМИ

Географічне зазначення – це термін, який відображає зв'язок "місце-товар" і дає змогу виробникам товарів з певного географічного району вимагати права на зазначення того, що певний товар походить із цього регіону. Географічне зазначення є широким поняттям, що стосується будь-яких виразів, які відображають географічне походження товару. Вказаний вираз вживається у відношенні до товарів, що вироблені у певній географічній зоні.

Сучасний розвиток товарів та їх просування під захищеними географічними назвами (назвами з географічними зазначеннями) в Україні є дуже повільним, незважаючи на той факт, що цей Закон був прийнятий 16 років тому [1]. Цю ситуацію можна пояснити наступними чинниками:

1. Недостатня кількість інформації, доступної для виробників, про можливості та економічний зиск, пов'язані з використанням географічних зазначень.

2. Високий рівень глобалізації та уніфікації виробничих процесів промисловості та сільському господарстві, бо виробництвом продукції для ринків України займаються переважно великі та середні підприємства.

3. Недоліки законодавчої бази щодо реєстрації та набуття прав на географічні зазначень, та необхідність її узгодження відповідно до законодавства Європейського Союзу [2].

В Україні також існують приклади товарів, пов'язаних з певними регіонами: ялтинська цибуля, кримський кизил, мелітопольська черешня, джанкойська суниця садова, карпатський мед, сіль «Слов'янська», дунайські оселедці, херсонські кавуни та помідори, горностаївські бурки широко відомі не тільки в Україні.

Українське законодавство розрізняє просте зазначення походження товару та кваліфіковане зазначення походження товару, яке охороняється законодавчо. Кваліфіковане зазначення походження охоплює назву місця походження товару (НМП) та географічне зазначення походження товару (ГЗП). НМП відрізняється від ГЗП тим, що використовується для позначення товару, що має особливі властивості, виключно або головним чином зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами або поєднанням цих природних умов з характерним для даного географічного місця людським фактором [1]. Законодавство ЄС про географічні зазначення стосується тільки харчових продуктів і алкогольних напоїв, українське

законодавство не має таких обмежень і стосується всіх товарів і послуг з певного географічного регіону. Існують також значні розбіжності у термінології, процедурах реєстрації та контролю між законодавствами України та ЄС.

Відповідно до інформації Держслужби інтелектуальної власності України на 2016 р. зареєстровано 42 кваліфіковані зазначення походження українських та зарубіжних товарів, що охоплюють мінеральні води та алкогольні напої, та з 01.01.2016 р. в Україні охороняються 3067 географічні зазначення ЄС, які охороняє Україна відповідно до Угоди про асоціацію. Для 15 українських товарів протягом 10 років не припиняється використання географічних зазначень, тотожних зареєстрованим в ЄС.

На жаль, українські виробники на етикетках продукції з уже зареєстрованим кваліфікованим зазначення походження товарів не наносять попереджувальне маркування. На українських товарах та їх етикетках відсутнє попереджувальне маркування про зареєстроване кваліфіковане географічне зазначення походження (але в наявності інше маркування: сертифікаційне, «без ГМО», безпечна утилізація та ін.)

В Україні процедура реєстрації та набуття прав на кваліфіковане зазначення походження товару має два рівня. Перший, коли відбувається реєстрація кваліфікованого географічного походження товару, наприклад, Херсонський кавун, в Укрпатенті зацікавленими виробниками (асоціаціями виробників, юридичними особами) з наданням свідоцтва з бестроковим терміном дії. Виконання даної процедури вимагає багато часу, пов'язаного з отриманням довідок та висновків, що не сприяє використанню цього об'єкта інтелектуальної власності. Другий, коли по заявці конкретного виробника, який знаходиться в зазначеному географічному місці (наприклад, вирощує кавуни в Херсонській області), відбувається набуття права на використання вже зареєстрованого кваліфікованого зазначення з наданням свідоцтва терміном дії до 10 років. Це дозволяє виробнику маркувати свою продукцію відповідним позначенням, але не може надавати іншим особам ліцензії на використання зареєстрованого позначення.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів». Закон від 16.06.1999 № 752-XIV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 32, ст.267.

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Угоду ратифіковано Законом № 1678-VII від 16.09.2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011.